

Белогова має за необхідне указати в законі, що право відкривати початкові школи належить громадам, в яких в уставі про це не заговорюється.

Ермолаєв вносить поправку, щоб право відкривати початкові школи було давано старовірським общинам, а кадети, поперх того, сектантам і релігійним громадам. Статтю приймають з поправкою Ермолаєва.

Воронов та Родічев підтримують статтю 4¹, що була внесена кадетами і що накладає обов'язки відкривати школи на земські та городські саморядування. Цю статтю Дума одхляла.

Стаття 5 установлює, що початкові школи повинні бути під владою міністерства народної освіти. Трудовик вносить поправку: початкові школи мають стояти під завідуванням органів місцевого саморядування і під загальним доглядом міністерства освіти.

Дума приймає ст. 5 в редакції комісії.

Председательське місце займає Гучков.

Дума переходить до 2-ї глави про порядок відкриття початкових шкіл.

Воронов підтримує поправку кадрів до 9-ї статті, що радить установити вичинний порядок для відкриття початкових шкіл для всіх, хто хоче відкрити їх.

Товариш міністра Георгієвський, пояснює, що вичинний порядок у проекті заводиться тільки для тих інституцій, котрі мають право самообладання, а для останніх є інший порядок, по якому треба добувати перше дозвіл на відкриття. Він повстає проти поправки кадрів.

О. Титов підтримує поправку кадрів.

Пурішкевич виходить промовляти і зразу починає лайку. «Російська інтелігенція — каже він — це в перекладі на просту мову означає, вибачте, «сволочь». (Праві починають сміятися, а зліва напружене обурення; чути вигук: «пріч, поганець, хуліган, похитач, божівільний!») Председатель довго дзвонить і дає слово новому ораторові.

Ніселевичу. (Гамір не стихає: поздравляемо Думу з новим председателем! Председатель здав екзамени на Пурішкевичу! Це ж не чайна, не шинка!)

Председатель — (голосом) — ви примусите мене закрити засідання раніше ніж треба.

(Шум робиться дужчий. Ніселевич збирається кинути трибуну. Чути голоси: закрийте засідання!)

Председатель. Я знаю, що роблю. Маючи на увазі, що скоро буде 6 годин, я заявляю, що закрито засідання і оголошу повістку.

(Шум все дужчає. Стукають попітрами. Праві плещуть в долоні. Зліва чути окремі голоси: «Хай буде стидно окремим та їх председателя Геть! Не треба повістки!»)

Председатель під гомін читає повістку, але ніхто не чує; він закінчує читання і кидая трибуну.

(Одлески правих і частини центру. Гамір помалу затихає; зала порожня.)

Промова Н. С. Чхейдзе.

— Чи давно третя Дума зробила щасливо Вілу Русь, коли дала їй самопорядкування, на чолі якого мають бути приведені чиновники та всякі спекулянти? Чи давня третя Дума асигнала благами Фінляндію, коли дала їй новий порядок, який скоро розцвіте разом з генієм Крупенського? — І от третя Дума поспішається вже залити світлом науки всю Росію. Після того, як д. Фон-Андрей виступав по фінляндському шпанню, ніхто з нас не буде мати сумніву, що він не сумний фін, не запанний грузин і не «кічливий лях», а настоячий «храбрый рос». І шож трапилось? — Виявляється, що він, як той сатана, що спокушав Христа, вимагає від православного духовенства і православну церкву.

Чи давно тут д. Гучков величався, що в його жилах тече російська кров, а тепер виявляється, що він в Турції мав Ахмета-Різу за панібрата, і вся фракція 17 окт., як поясняє депутат Марков, має на меті знищити теперішній порядок і утворити в Росії демократичну республіку. Навіть самого Крупенського і всю його братію «Русское Знамя» не має за «чистокровних», а д. Меньшиков в «Новом Времени» доводив що і новий міністр нар. освіти инородець-румин і таячиться до німців.

Чи не маю ж я права, після цього вогого запитати вас: хто ж такі ви самі, що докоряєте одні одного в зрад і в бажанні згубити Росію? Росія дала вже вам на це одну відповідь — не маючи змоги попросити вас розійтися по домішкам, як можна скорій, щоб в ваше місце вибрати кращих людей, вона повернулася до вас потилицею і забула про вас і про ваше законодавство. Всяке болото, всяку мерзоту виправдує вні одним лоузом — державність, — і в цьому погоджується з головою французького кабінету, котрий допіру виголосив, що для державности можна робити всякі беззаконні вчинки. (Він — соціаліст! — кричить зправа. Він перекажує слова Століцина! — оминається Родічев).

Так, — я був соціалістом, але те пер — ренегат.

У нас пієна про державність має своє значіння: під державність треба розуміти неймовірне казкокрадство. Рідна мова не рукавичка і, навіть, не програма союзу 17 октября, яку можна заховати в кишеню — це культурне знаряддя кожної нації і від неї не можна відмовитися.

Шановному проф. Капуєтину я повинен сказати, що наш ідеал — воєсім демократична республіка, а соціалістичний лад. Але я повинен згодитися, що краще мати діло з відповідальними міністрами, ніж з відповідальними помпадурми, краще жити в країні, що має демократичну республіку, ніж в країні, де ніхто не розбереться, який з них лад. (Одлески лівих).

— **Педагог — самозванець.** З Пятигорська щев десь вчитель мужської і жіноської гімназій М. Н. Протопопов. Вчив він в старших класах. Часто за ним помічали, що він не знає той науки, якої вчить. Директор гімназій зробив запитання в петербурзький історико-філологічний інститут, звідки він має атестат. Інститут одповів, що атестат фальшивий. Протопопов був вчителем у царизинській гімназії. (Р. С.)

— **Через село.** Скільки день тому, як переказують «Рус. Вѣд.», подавав в одставку земський начальник 4-го участку, чистопольського повіту, казанської губернії, д. Воронов. Подав він в одставку через те, що обстоював селян проти землеустройної комісії. Діло було так. Два селянина з села Єлантова захотіли виділити свої наділи в одна шматок. Повітовий в'їзд постановив виділити їм кращий клопоту громадської землі. Сход селянський не хотів скоритися цій постанові. Член землеустройтельної комісії Толстой вговорював селян скоритися постанові в'їзду. Селяне послали за земським. Земський Воронов теж запевняв, що не має рації опиратися. Через якийсь час Толстой знов явився в село в 20 селянниками і 2 приставами. Коли селяни й на цей раз не згодилися доволити діянню свою землю, то Толстой приказав негайками розв'язати сход. Після цього земським влязлося до роботи. На другий день приїхав земський д. Воронов. Приїшовши на абортю, де були землеміри, пристав і кілька селян, Воронов голосом висловив своє незадоволення з того, що сталось. «Яке право має Толстой без мене распоряджати наділом землі, а справник — посилаючи своїх приставів в сторожоку, яка заведена на те, щоб бити і обидувати народ. Тут зробили якесь бойовище... Його світлість приїхав з поліцією і все таки нічого не зробив. Я не розумію такого землеустройтва, де приходиться вживати негайок». Дали п. Воронов доволити собі говорити, що указ 9 ноября шкодливий для селян. За це селяне дякували йому. Все це дійшло до губернатора. Донесли пристава і землемір. Після слідства п. Воронов мусів податися в одставку.

— **Фабрика янголів.** В Вільні, в Дворцовому проулочку викрито «фабрику янголів». Вивела цю «фабрику» на чисту воду заява поліції, що жінка дворянка Пачіна бере вигодувати дітей-бездітанчиків, які, звичайно, через три-чотири діні і умирають. Так сталося цього року вже вісім разів. Почалося слідство. (Р. С.)

— **Податки.** По селах настали скрутні поразки — збирають податки, «Кам. Волж. Рїчч» повідомляє, що в Тетюшському повіті, Казанської губернії в наказу земського начальника Герарді старшина та староста поцінували по всіх селах майно селян, які зарає не спроможні заплатити податки. Щоб краще продати те майно, д. Герарді приказав селянам вести описане в них майно на ярмарок в с. Тетюші. Сельське начальство земський для остраху штрафувало і ті вже стараються. Так, староста села Манастирського і абірицьк, які заплатали по 3 руб. штрафу, збирають у селян все що попадеться на очі. Краснополянский волостний старшина, општрафований на 5 руб., розгромлює селянські комори. Як що комора замкнена, то старшина бере поліно, розбиває колодку і забирає все, що бачить. По деяких селах вже були сутячки селян з начальством. В одному селі побили соцького; одняли свою худобу, яку ввзяли були за невивплат податків. В селі Ізюмі, після того, як поцінували майно, хтось вдарив старосту лопом по голові. Збіглися юрба і побіла старшину та волостного писаря. (Р. В.)

— **За юга.** Чиновник особливих доручень при ярославському губернаторі Островський, який ото недавно зробив трус у д. Воронцової шукачки свого kota, подався в одставку. Податись в одставку йому звеліло начальство. (У. Р.)

— **Сей де свого.** Самарська газета «Волжское Сл.» переказує, що настоятеля самарського мужського монастиря Інокентія увільнили з монастиря. Увільнили за крадіжжя та «неправедне життя». Поскаржился на нього його же таки ченці. Під час слідства виявилось дуже погані вчинки настоятеля. Вигнаного настоятеля не позбавлено сана. Говорять, що тепер він живе на Волві під захистом вова.

— **Господи Боже, милостивий!** царче небеса... Мати Вожа... Во ім'є Отця Я Сина! Господи помили! — третім голосом лепетала стара, з якимсь жахом оступуючи назад і хрестячись великим хрестом. Сиве волосся космами вибили їй з під драної хустки.

Ой, шельма ж ти яка, Франко! Ой, чорт тебе спокусил! Ой, бідна ж моя головонько, чого я сюди прийшла? На що ти мені це розказала? Ще й на мене яка біда спала! Ой, проклята ж ти, паскуда! Чи в тобі душі людської нема? Ой-ой!

Вті від хати Павлової, з полвірря загукало:

— Уляно! Уляно!

То кричав Павло, а голос його, хоч дужий, брив незвичайно жалісно і боляче. Франка здрігнулася, а потім швидко побігла у той бік, але не до дверей, а станула за кутком хати і взираюла звідтіля. Павло стояв на порозі хати, вхопившись обома руками за лутку дверей і, повернувшись лицем до Козьолової хати, все гукав Уляно, але голос його був чимраз слабший, болючіший. Діти билися на дворі і не уважали на це. Уляна на рещті озвалася з повітки:

— Чого?

— Іди сюди! — жалібно престогнав Павло. — Бога ради, швидко йди... рятуй!

І вхопившись руками за груди він, хитаючись, як п'яний, пішов назад у хату. Перелякана Уляна вискочила з повітки і побігла до Павла.

Пилип, виглянувши зо своєї хати, гукнув на неї:

— А чого ти так біжиш прожомом, Уляно?

— Іди сюди! Іди хутко! — крикнула вона йому.

Вільш години після того з хати чуно було, як стогнав хорий Павло, як плакали там жінки і чинився якийсь шарварок. Павло лежав роздигнений і роззутий на постелі, стогнав і корчився з болу, умлівав, иноді затихав на хвилину і тільки хрипким голосом просив води. За

міськ води давали йому якась зілля, що стара Віва тут-таки варилла, щідла, студила плачучи враз із іншими, коли Павло починав гірше кричати.

— От чого може горе тяжче наробити! — говорила вона. — Все це з горя та клопотів. Замучила його, бідного, та шельма, перед часом у моголу гонить. Може ще Бог дасть, що полещася, може таки зілля поможе йому...

Вона вигорчала з печі гарячий попіль, синила його у торбинку і навчала Уляну, як прикладати їх хворому. Уляна, заливаючись слізьми, робила все, що казала їй знахарка, витерала слізьми рукавом і иноді вибігала на хвилинку з хати, щоб подивитися, що роблять діти на дворі.

Пилип сидів на лаві, похиливши голову; йому не було тут роботи. Тільки раз, коли Павло дуже закричав і Віва, подивившись на його, скрикнула: «ой, вже умирає! Ой, вже доходить! Свічку дайте йому в руки! Свічку швидко!» він метнувся до своєї хати і приніс воскову свічку. Жінки, плачучи, засвітили її і поклали в руки хворому. І з того часу раз-у-раз почали то гасити, то світити ту свічку, то забирати її від хворого, то знов давати йому в руки: як-що гірше починав він кричати, то зараз світили свічку, як утихомирювалися, то забирали з рук і гасили. У той час увійшла у хату і Франка, тихо просунулася, як мара, по-під стіною і зашла до кутка. Ніхто на неї не звернув уваги. Раз тільки Уляна, хотівши зачерпнути води з відра, бо стара Віва заходилася варити якась нове зілля, побачила Франку коло відра і відштовхнула її на-бік. Франка ще далі засунулася у куток і, спершись ліктями на коліна, затулила лице долонями. Не ворухнулася вона й тоді, коли Павло почав голосніше кричати і жінки з плачем знов засвітили свічку і встрожали йому в руки, ні тоді, коли у хату увійшов Данилко і, побалакавши потиху, знов вийшов з хати, похиливши голову.

Була вже друга година, це страшніша за першу, тої заверюхи, що сталася у Павлової хаті. Павло вже стогнав менше,

в останній раз, коли Толстого, який гостював у Черткова, графиня енергично викликала в Ясну Полюну, він тяжко зітхнув і сказав: «треба їхати». Прихильники Толстого звертаються до петербурзьких священників з проханням відслужити молебня за здоров'я Толстого, але вони бояться, бо його ж одлучено од церкви. Тульський губернатор дав доклад П. А. Століпину про віїзд Толстого.

Французькі газети з відомостями про Толстого розповсюдують на росхат. Юрби народу стоять перед редакціями.

Анатоль Франс відмовився писати про подію з Толстим, заявивши, що дуже поважає Толстого і що про нього слід писати шлі книги, а не статті.

Інші письменники висловилися так само, хоч і обіцяли лати статті.

Та було в кума сало,
Та була в мене кішка
Та під'ювив її біс
І до кума в дім заніс.
Та була в мене жінка,
Та була в мене відма,
З кієм — которею
Гаялася за мною:
Та верни мені кішку,
Та верни мені любу,
Бо за неї, вражий сину,
Вирву тобі чубу!...

Звав я роту москаліків
Споси та гармати
І до кума в дім подавав
Кішки пошукати.
Скряві шукали пліку вічку
На горічці і в аплічку,
Та її там не знайшли,
І ні з чим назав пішли...

А тепер сижу, нужуся,
Сохну од досади,
Через вчинок мій одважний
Зоставсь без посади.
П. Михайлович.

— **Очий флот і прочая.** Коли в Севастополь виходив парадох «Добровольный флот», «Херсон» з прочанями, то на ньому виникли непорозуміння. Роспорядчики парадоху потребували з прочан додаткові плати, поперх вятих ними білетів. Прочане обурившись і одмовилися платити. Непорозуміння поаладила адміністрація. Врешті «Добровольний» флот одмовивсь од додаткової плати. (Р. С.)

— **У ФІНЛЯНДІ.**

— **Настрій у Фінляндії.** Загальний настрій у Фінляндії досить спокійний. Не помічається захоплення, але не видно і суму. В Петербурзі з фінляндським питанням ніби-то вийшла задержка. Зміні курсу нема, але не має наміру і поощаються з проведенням всіх постанов в життя.

— **Французький депутат про Фінляндію.**

Багатором членом Державної Думи прийшли од членів французького парламенту листи, в яких вони звертають увагу наших депутатів на похачем і несправедливо вирішену Думою Фінляндську справу. Члени французького парламенту просять своїх російських товаришів в Думі уважніше розглянути цю справу не забуваючи, що Фінляндія завоювала своє місце в історії світової цивілізації невимушеною працею цілого століття. (Рус. Сл.)

— **Віаїд Л. М. Толетого з Яєної Польні.**

Газети повідомляють, що Лев Миколаєвич вийхав з Шамординського монастиря на станцію Оплато. Там він занедужав і мусів вийти з поїзду та спинитися в квартирі начальника станції.

В Л. М. гарячка. Температура 40 градусів. Біла Толстого увесь час стоять Миколаєвич і Олександр Львовна. Син Льва Миколаєвича, Андрій Львович, росказує співробітницю «Нов. Вр.», що причини віїзду батька його — давні погляди його на інтелігентське життя. Навіть нащода небагата обстановка здавалася йому непотрібними роскошми. Певне він давно рішив куди-небудь вийхати і жити просто та самотно. Віїзд не був несподіванкою.

З Паржу викликали сина Толстого Льва Львовича. Близький знайомий Ге говорить в «Пет. Газеті», що знає причину віїзду Л. М., але мовчить, бо прийдеться напалатись на близьких до Толстого людей.

ПО РОСІИ.

— **Педагог — самозванець.** З Пятигорська щев десь вчитель мужської і жіноської гімназій М. Н. Протопопов. Вчив він в старших класах. Часто за ним помічали, що він не знає той науки, якої вчить. Директор гімназій зробив запитання в петербурзький історико-філологічний інститут, звідки він має атестат. Інститут одповів, що атестат фальшивий. Протопопов був вчителем у царизинській гімназії. (Р. С.)

— **Через село.** Скільки день тому, як переказують «Рус. Вѣд.», подавав в одставку земський начальник 4-го участку, чистопольського повіту, казанської губернії, д. Воронов. Подав він в одставку через те, що обстоював селян проти землеустройної комісії. Діло було так. Два селянина з села Єлантова захотіли виділити свої наділи в одна шматок. Повітовий в'їзд постановив виділити їм кращий клопоту громадської землі. Сход селянський не хотів скоритися цій постанові. Член землеустройтельної ко-

Душа поета.

Душа поета — храм прекрасний;
В ній в образах всіх світ живе;
В ній темна ніч, в ній ранок ясний,
І тиша в ній, і грім реве.
В тім храмі Вічний Дух вітає:
Він в агучах, в барвах і в словах,
Він і сміється, і ридає,
Він на землі і в небесах.
Кого брудна реальність душить,
Хто прагне вчичим мент пожити,
Кого життя, як вітер, сушить,
Хто хоче душу відновити,
Той хай в молитовно рушає
У храм, де вічна краса
На душі стомлені спадає,
Як на квіткі опада роса.
Там, злившись в radoцях і в горі
З всіма, хто жив і хто живе,
Душа безкрила радо втоне,
І оживе, і попляне...
Але не йдіть в той храм холодні:
Для вас святині там нема,
Для вас і небеса безодні —
Пустеля мертва і німа.
Р. 10. Я. Мамонтов.

ХАМ.

Еліза Ожешкова.

Переклад з польського М. і З. Д.
Давно вже Франка не бачила старчиху-жебрачку. Марцеля у женихани Франки з Данилком, так само, як і попередеру з лакеєм Кароєм, брала діяльну участь і не почувала себе безневинною у семейних злиднях Павла. Тому то тепер вона боялася його, боялася й Козьолоків, як вогню, ховалась у найдальшій кутку села і в сей куток навіть не заходила. А цікавість протє брала її превелика; вона чула від людей про ту бучу, що сталася того дня

і притьмом кортіло її довідатися, що тепер поробляють Павло та Франка. Отже поділася вона тули по дві клуняки та городами, в тій надії, що когось таки вона, хоч крадькома, побачить, може щось почусь або й саму Франку випадком десь зустрине і про все розпитає. Надія її таки здійснилася.

Побачивши Франка стару не побігла, а полетіла до неї, простягнувши руки, обняла її за шию, припала до груди її головою і гірко заплакала, мов у найлобішого друга шуваючи розваги і поради.

Марцелю взяло спочуття до бідної жінки.

— А що, б'є? Е'є, не жаліє? Такий добрий, здається, був, а тепер такий лихий став! Чи така ж доля тобі судилася, чи для такої долі ти родилася? Іпанувати тобі, королювати треба було, а не таку а зневагу терпіти... О, Боже мій, Боже!.. А я до тебе ходити боялася... бо ще я не побив би... Моя ти золотая та любенька!.. Може б ти мені учеворі зо дві грудки цукру винесла? Я б тут почекала... Бо чогось мене так під серцем болить та смочке, то я собі дерев'я заврילה, та гіркий він, засолонити треба.

Франка перестала плакати.

— вже він ніколи мене бити не буде, — пошепки промовила вона.

— Чому? — спитала стара.

— вже я йому так зробила, що не буде.

— Моє ж ти миленька, а що ж саме ти зробила?

Тихо й коротко Франка кинула одно.

— Отруїла!

— Свят! Свят! Чи ти здуріла, Франко, що такі речі говориш? — скрикнула Марцеля.

— Може й здуріла, але він уже не буде жити...

Стара жебрачка аж затремтіла зо страху.

— Боже милостивий!.. Франко, ти не брешеш?

Франка вдарила себе в груди.

— Хрест Святний, що правда, — сказала

а дебели тіло його витягнулось і нерухо- му лежало на постелі; обличчя його, що було посиніло і зблідло, тепер, при світлі лампки, здавалося неначе здоровіше і не так уже корчилилося з болу.

— Лекше тобі? — схилившись над ним, спитала Віва.

— Лекше, — тихо відрпк він.

Тоді Уляна знов ізгадала про своїх дітей.

— Пилипе! — звернулася вона до чоловіка. — Іди подивися, чи діти в хаті... Погаси вогонь, щоб якого лиха, буває, не наробили собі... Може Лукашко плаче, то принеси його сюди.

Пилип устав, вийшов з хати. вже зовсім було звечоріло; холодно було на дворі, а небо чисте, зоране. Пилип побачив по-тему коло воріт якусь людську пров'язу, загорнутий у драгтя та лахміття, що хрипко мирлила.

— Воже наші, помили у нас! Господи, помили!

То не була звичайна молитва жебручії старчихи; чувався у тих словах переляк, тривога, прохання у Бога рятунку. Пилип не звернув на неї уваги, надто що вона подалася назад і відступила від воріт на-бік. Але, як тільки Пилип вийшов з воріт і повернувся до неї спиною, прямуючи до своєї хати, вона вернулася назад і поділася за ним у-слід. Так вона вже мало не три години тинялася тут по-лі ворітьми, то відходячи, то вертаючись назад, то сідючи на землю, коли втомлялися її старі ноги, то знов устачи, відходила і верталася. Щось мучило її душу і вона раз-у-раз молилася, чогось вагаючись. Боялася вона росказати людям про те, що знала, боялася й мовчати. Страх її брав, щоб не подумали, що її вона брала участь у тому злочині, що її вона гали її потім по сулах та слідствах, а знов боялася мовчати, щоб перєд Богом не взяти гріха на свою душу. А надто жаль їй було того чоловіка, що так стогнав, аж на дворі чуно було і отгида брала, як ізгадувала вона про ту жінку, що душі людської в собі не мала, коли пустилася на таке злочинство.

*) Див. «Рада» № 222.

— В університеті. Вчора, 2-го листопада, в VIII аудиторії мали відбуватися вибори представників в комісію по влаштуванню студентських вечорів од математиків І, III і IV курсів. За голову зборів обирали Л. Міхуру. Зазначивши прерогативи зборів, голова запропонував присутнім провадити до кінця намічену раніш програму. Але невеличка група студентів-академістів почала домагатися виглошення перед присутніми своєї заяви проф. Ейхельману, де вони протестують проти того, що на попередніх збірках академістам не дозволено голосувати нарівні з іншими студентами. Голова зборів в добре ургентованій промові довів, що ця заява можливо прочитати тільки наприкінці зборів, з чим одногослосно згодились присутні математики. Зазначивши, академісти почали провадити свою звичайну обструкцію (галас, гам), домагаючись так само виглошення заяви, при чім вони поклялись на дозвілі ректора. Зазначивши, що дозвілі ректора не являється наказом і через те не має обов'язкової сили, і що, з другого боку, через уперту обструкцію представників „академістського порядку“ (?) неможливо далі провадити збори, голова, д. Міхура, за пропозицією і дозволом проф. Ейхельмана, закрив збори. Натомість відбулись вибори в IX аудиторії, але від туди був вільний тільки для математиків І, III і IV курсів. Обирали студентів Томашевського, Синицького, Розовського, Константинова, Круковського, Кафенгауза, Шмидта і ще двох. Тимчасом академісти не задоволювались цим і спробували пробитись силою в IX аудиторію, щоб зрівняти там збори. Але решта студентства стіною стала на кордоні і не пустила обструкціоністів в аудиторію. Присутні в страшнім обуренні кинулись на академістів і відіслали їх геть од аудиторії. З'явившись університетській адміністрації на чолі з ректором і під впливом студентства почало росходитись, витісняючи насамперед академістів з університету.

— Курсові збори. В університеті тепер що-дня йдуть збори студентів для вибору по одному од кожного курсу представників в комісію, яка цього року впорядкуватиме вечори на користь незможних товаришів та дітям непрацютьким. Кожні збори одбуваються в 2 год. удень, в 9-й аудиторії.

— 4-го листопада—збори природників I курсу, 5 листопада—збори природників II курсу, 6 листопада—III та IV-го курсу. 8 листопада—збори філологів I курсу і 9-го листопада—II, III, IV курсів. Вибори на інших факультетах уже відбулись.

— Про Л. М. Толстого. Чутка про те, що Л. Толстого бачили на ст. Казатин неправдива. Начальники станцій і одділів заявляли, що ніякого проїзду Л. Толстого не було. Вагзали на дні усіх служачих дуже цікавилися одвідом Л. Толстого. Треба бути тільки хоч трохи подібним до Л. Толстого, як в одну мить вагон оточують служачі і збігається навапи пасажирів. Так було і на ст. Казатині і на ст. Київ І. Якійсь старий чоловік звертає на себе увагу; його обступляють, закидають запитаннями і рвуть на всі боки. Той стає дуже здивований, коли дізнається, що його прийняли за Л. Толстого.

— „Історико-етнографічний кружок“. Сьогодні в 7 год. вечора в комерційному інституті буде засідання „Історико-етнографічного кружка“ під редакційством проф. М. В. Довнар-Запольського. Члени гуртка С. Вельмін та Д. Пахарецький прочитають реферати: 1) „Раскопки в усадьбі киево-соф. митропол. дома льтом 1910 г.“ і 2) „Полковой оудь“.

— „Порочні“. За місяць октябрь по

приговорах громад виселено душ 30 порочних. Дві третини з них на вигоду зовсім не пішли, а повернулись додому. В київській тюрмі „порочних“ зараз сидить тільки 5 чоловік.

— Грабіжі. По відомостях київської повітової поліції, грабіжі і розбійницькі напади в київському повіті усе збільшуються. Волосне й селянське начальство байдуже ставиться взагалі до всяких нападів і мало допомагає поліції ловити злочинців.

— Мошкетство. За останні 6 місяців з київської пошти мошкетом узяті більше 2.000 карб. на підроблені повістки. Тепер виявилось, що це робили Бірюкова та чиновник Сабадан. Их арештовано і вони признались. Як приходили гроші, то Сабадан сповіщав Бірюкову і та приходила з чужим паспортом та й брала гроші. Для цього мали вони анадійний тепер у поштової конторі паспорт, в якому що-разу зміняли старе прізвище і вишеували те, на чий ім'я приходили гроші. Пособляв їм ще й почталіон Марченко, якого позавчора арештовано в Фастові, куди він їздив на призов. Усі троє сидять в старокієвск. ут.

— Екзамена на начальників станцій. Вчора в управлінні пів.-зах. дороги одбулись екзамена на начальників станцій. З 40 чоловік адало екзамени 30.

— справа О. Плетьовой. Міністерство освіти увірливою начальницю жіночої гімназії О. Плетьову од її обов'язків.

— Нещастя. Вчора в химічній лабораторії вищих жіночих курсів (Фундуклевова, 51) служитель К. Юрик алив в одну склянку азотної та пікрінової кислот. В одну мить стався вибух. Служительві попекло лице. Можливо, що він осліпне.

— Нещаслива пригода. Вчора на станції Київ, в вагонному цехові старого майстра І. Райхера вбилло двома вагона, що впади тоді, як він їх поправляв.

— Нове видання. Н. Каплану дозволено видавати в Київ під редакцією П. О. Лінчевського двохижневник: „Містний торговий міръ“. Ціна 1 карб. на рік.

— З Київщини. Аеро-клуб. Недавно в Черкасах в комерційному клубі студенти-політехники влаштували аеро-клуб. Лекцію про літання прочитав член правління гуртка „воздухоплатителей“ при київському політехнічному інституті студент Касьяненко. Лекція мала успіх, вечір пройшов жваво і цікаво.

— Число арештованих на Київщині. При поліцейських участках та станових квартирах до 1-го январа 1909 року було 844 арештованих; на протязі того року прибавилось 42.790 чоловік; випущено—4.136. До 1-го январа 1910 року було арештованих 734. В арештних домах по приговорах мирових суддів до 1-го январа 1909 р. було 777 чол.; на протязі року прибуло 21.201 чол., випущено 21.021 чол. і до 1-го январа 1910 року лишилось 755 душ.

— Наказ инспектора 2-го району. В с. Фридрові, бердичівського повіту, земство одкрило школу. Комплет унів уже внабрано. Але недавно до школи приходять роспоряження инспектора 2-го району виключити деяких школярів. Виключені діти були перш школярами церковних шкіл, але батьки оддали їх до вемської школи. Тепер ці виключені діти нігде не учаться.

— Местини. Років п'ять тому сель-

ська громада с. Фурманки, уманського повіту, по своєму приговору, виселила в Оренбургщину п'ятьох своїх непевних односельців. Тепер всі вислаїні потайки вернулись додому і заходились квітуватися з громадою за своє вислання. Мало яка ніч так минає, щоб вони кого-небудь не обіжрали. Самих копей вони повели аж семеро. Крім того, двома селянами спалили оселі. Селяне дуже налякані цими розбійками.

— Пожежа. Нас сповіщають, що позавчора уночі селяне Малої Вільшанки, київського повіту, П. Вільшанець, Т. Тищенко, Г. Приходько й С. Будько покрали із млина свого односельця С. Загірного борошно. Щоб прикрити цю покражу, злодії підпалили млина і він згорів з усім борошном і зерном, що там було. Діло піде до слідствателя. Шкоди зроблено на 600 карб.

— Убитий злодій. В Чигиринському повіті поліцейський урядник Братковський, доганяючи злодія, селянина Івана Середенка, як пише „К.“, убив його.

— З Волині. Автомобільна їзда. З 7-го листопада 1910 року почнеється регулярна їзда на автомобілі між станціями: Ровно—Корець—Новоградволинськ—Житомир і назад.

— До діла Мацоха. Житомирська поліція невароком викривила, що заарештований тепер черстохівський ксьондз Дмацій Мадох вкупі в ксьондзем Сидором Старчевським 10-го августа були в Житомирі і проживали в гостинні „Мінель“, одночасно наймали номер і в гостинні „Рим“. Мадох прожив тут тільки один день.

— Душогубство. 23 октября в м. Ліщині, житомирського повіту, рідні брати Ткачечки—фахові злодії—убили свого селянина Тегуса аа те, що він хотів аловити їх і пообити.

— З Поділля. Земські видаткові обрахунки. Земські видаткові обрахунки на 1911 рік побільшили на 687 тисяч карб., а всіх 2893 тисячі карб. Найбільш асігновки приходяться на народне здоровля та освіту. На потребу вемського лікарського діла асігновано 29%, а на освіту 28% загального бюджету.

— Билянсьтво. В Подільській губернії по останнім відомостям є 23720 пасик в 97960 уліками; ярмякових уліків тільки 25000, а то все дупляки. Найбільше пасик приходиться на летицький, ямпольський, прокурівський та ольгопільський повіти.

— З Холмицьки. Недавно в Холмі одбувся з'їзд церковних старостів та духовенства для „укрплення населенія Холмицьки в православії і руської національності“. З'їзд ухвалив прохати правительство про те, щоб вчителі підлагали духовенству, про висланні з сел євреїв, про заведення юліанського календаря, про поновлення сервітутів і про довілі церковним братствам видавати обовязкові адміністраивні постанови.

— З Чернігівщини. Судові справи. В чернігівській судовій палаті судили сім селянських начальників, які тяжко побити арештованого селянина Киїлія. Палата всіх асудила до тюрми од 2-х до 3-х місяців.

— З Полтавщини. Пенсійна каса. В Полтаву прийшла звістка од управління пенсійної каси народних учителів та вчителюк при міністерстві народної освіти про те, що тим вчителям, які вже є членами міністерської пенсійної каси, або записуться в члени до 1-го январа 1911 року, буде зараховано в пенсійну заслугу на кошт казни попередню вчительську службу.

— З Харьківщини. Конфіскація свічок. Начальник харківського сисекного одділу сконфіскував 50 пудів залізано дорожніх свічок. Рада управління південних доріг ухвалила видати за це начальникуві 300 карб. награди.

— Медичний двійчй институт. В новому харківському двійчой медичному інституті почали вчитися 1-го январа. Лекції читають професори харківського університету. За директора інституту вибрано професора В. Я. Данилевського. Слухачок тисяч душ.

— Закрыття бібліотеки. З наказу адміністрації закрыта бібліотека товариства допомоги ремісникам.

— З Катеринославщини. Застрелявся управитель товариства потребтелів російського донецького товариства в Макіїві, Козинський. Причина невдома.

— Цигане-конокради. В Новомікарівці затримано табор циган-конокрадів, які покрали коні павлоградських селян; втікли з-під арешту і вбили ковнового Верялова.

— Покинуті діти. В Катеринославі найшли троє покинутих дітей; старшому 7 років, найменшому—3. Відгянені вони дуже вбого, слабі. Місцеві приютні одмовляються прийняти їх, бо немає місця.

— Заркриття товариства. Губернське присуствіє в справах про товариства аскрыло катеринославське товариство допомоги хворим євреям та олександрівське німецьке просвітне товариство; окрім цього не зарєгістровало 6 фахових і просвітніх товариств.

— З Харсонщини. Самогубство. В м. Плетяний Ташлик нажав на себе руки урядник Вілінський. На передодні до містечка приїздав для ревнявій херсонський губернатор Вантіш. Самогубцеві 28 років.

— Провалывся міст. З Єлисавету пишуть, що в селі Калмазіівці провалився тільки що збудований аземством міст. Коштує він 30,000 карб.

Українці в Америці.

— Збори тов. „Січ“ в Вінніпегу. Дня 24 с. м. відбулось надвичайне зібрання членів товариства. На цих зборах вибрано нового отамана і секретаря. Старий отаман С. Ковбель зрікся свого уряду через брак вільного часу. Присутні члени подякували його за службу громадянству і вибрали на його місце тов. Слюсара. Новим секретарем вибрано д. Вояновський.

На цих зборах кілька січовиків дали відчити. Відчити Зах. Січи відбуваються кожної, а часами що другої неділі.

Далі буде відчитано такі теми: З астрономічного поля, поворот землі коло сонця—тов. Сербенський, 2. Емансіпація жіноцтва—д. Слюсар, 3. Вагаїші права Канади—січ. Куїнський.

На цих зборах тов. Т. Д. Ферлей передав товариству 84.00, які переавав на руки ред. Укр. Голосу тов. М. Гледаві в Ковічех (Ванкувер Айленд) і призначив 82.00 на бібліотеку тов. Січ, 81.00 на гімнастичне апараты, а 81.00 яко вписове в члени.

Товариство приняло що суму з широго подякою.

Зах. Січ набрає з кожним днем більшої енергії, що раз прибувають до нього нові сили і круг його сирава шириться.

Тому можна сподіватись, що його народна робота розв'їдеться по всім усюдах заморужий України.

Справа з пам'ятником Т. Г. Шевченкові.

Жертва земства. Полтавська губ. вемська управа повідомила об'єднаній комітет, що харківське земство асігнавало 1000 карбовантів на пам'ятник і що ці гроші буде виплачувати по 200 карб. у рік. На предстванія в об'єднаній комітет харківського земства вибрало д. Ковдартьева.

Ще про проекти 1-го конкурсу. Об'єднаній комітет вислав усі 22 проекти, які залишились після 1-го конкурсу в городській музей; при управі залишились тільки малюнки. З 1-го январа, хто не забере проектів, той позбаляється права бути їх власником і вони стануть власністю комітета.

За кордоном.

— Вибори в Сполучених Штатах. Вибори до палати представників федерального конгресу, що одбулись на минулому тижні в Сполучених Штатах, а в деяких штатах губернаторів і законодавчій збірнан, закінчились перемогою демократичної партії над республіканською. Навіть в таких штатах, які до цього часу вважались за фортеці республіканської партії, одержали перемогу демократи. В новій палаті демократи мають більшість на 40 голосів, тоді як, починаючи з 1896 року, вони мали завжди меншість. Перемога демократів стала головною чинном через сварку серед республіканців. Крім того, на виборах в 1908 році республіканці обидили змієнітих податі, але не здійснили своєї обиянки. Демократична партія використала цей момент для себе дуже добре.

— Конституція в Ельзас-Лотарингії. Імператор Вільгельм підписав законопроект про конституційну реформу в Ельзас-Лотарингії, без усяких змін в тексті, виготованому міністерством внутрішніх справ разом з канцлером і ельзаським намістником. Законопроект на цьому тижні має розглядатись в спільній раді.

— Конгрес младотурків. Конгрес комітету „Єднання і поступ“ одкрився в Салоніках 2-го январа. Прибуло 36 делегатів. Засідання одбуваються в дуже таємничих обставинах—завше вночі і кожен раз міняється місце наради. Члени конгресу дають слово мовчати про все, що буває на засіданнях. Центральній комітет що-дня дає коротенькі співрозданія про працю конгресу.

Парижські газети пишуть, що конгрес через те ведеється в такій таємниці, що на ньому розглядуються не партійні справи, а заплютане становище внутрішньої і закордонної політики.

Останні вісти.

(З газет та по телеграфу).

— Труся. ЖИТОМИР. Вночі в Вранчелівці сисекна поліція з 50 городовими робила труси в приватних домах. Між іншим викрото безатентну продаж горілки.

— Чума. ОДЕСА. Вчора в місті, на Молдованці, заслаб один на чуму в домі, де недавно опиймали ачумленого шкура.

— Відгуми 1905 року. ХАРЬКІВ. В окружному суді розпочался справа семи робітників, яких обвинувачували за розгром збройних мгавинів Трипольського і Опорта в октябрі 1905 року. Присяжні всіх виправдали.

— Романтична драма. ХАРЬКІВ. Була сестра милосердя Колосова стріляла на вулиці на окул публіки в студента Лівського. Чужа попала в вухо. Рапа не страшна. Причина романтична.

— Смерть проф. Дріда. ПЕТЕРБУРГ. Помер відомий проф. Дріда.

— Ювілей інституту. ПЕТЕРБУРГ. На столітньому ювілей інституту путейських інженерів було до тисячі душ. Були міністри Сухомлінов і Рухлов.

— Оdstавна Остроградського. ПЕТЕРБУРГ. Товариш міністра Остроградський подав в одставку; його призначено сенатором.

— Літання. ПЕТЕРБУРГ. На аеростаті „Треугольник“ полетіли капитан Гебаур і пасажири Морозов (шлісельбургець) та Фриц. Звісток поки що нема ніяких.

— Присуд офіцерам. МОСКВА. За вбивство офіцера суд присудив офіцера князя Вічнадье на чотири місяці арешту, а Марченка на три місяці.

— Педорон правих депутатів. ВАРШАВА. Прибув депутат Олексів, незабаром прибувають націоналісти: Балашев, Потопський, Лодомірський, Вобренський, Половцев, епископ Євлогій.

— Габріл. СИМФЕРОПОЛЬ. Невідомі алочипці кинули в мелитопольському повіті в київу пошту бомбу. Вбито двоох почталіонів і стражника, ранено візника. Пропало 30,000 рублів.

— Погобавання іони. МОСКВА. В Иркутську погобавана Казанська Церква. Вкрадено образ Казанської Вожої Матері в риві з дорогодичним каміняям і церковну посуду. Пізніше образ було анадієно в ричі.

— В Державній Думі. ПЕТЕРБУРГ. Думським журналістам заборовено ходити в канцелярію Думи.

— За кордоном. ВІДЕНЬ. Депутат Цеглиньський вносить в австрійську делегацію запитання і збирається цілою низкою фактів довести сумне становище українських дітей в школах і правду про злочинство Грайса.

— ПАРИЖ. На бретонському береві—повідь; скрізь будуються високі дамби. Ріка Луара знесла кілька мостів. Пливають шматки домів. На станції Мезонбланда вода забрала цілий товарний поїзд.

— ЛСАВОН. Всі чутки про контрреволюцію в Португалії—неправдлив. Перед посольствами, що ухвалили республіку юрби народу, овації, грає музика.

Театр і музика.

— Театр М. К. Садовського. В українському театрі по понедіжках звичайно йдуть згальнодоступні вистави. Обставлені кращими силами, ці спектаклі зобрають що-разу повнісінький театр.

Минулого понеділка, наприклад, з величезним успіхом у публіки пройшла таа старя пьеса, як „Од, не ходи Грицьо“. Звичайні овації досталися на долю п. Лінійської (Марусі) і п. Борисоглібської (Вуста Шуралка). З гурту молодших артистів виділялась і на цей раз, як і взагалі у всіх виставах своєю безпосередністю і певністю тона д. Дніпровя (Галина). Ваггалі артистка „виграється“, уважно та щиро ставиться до діла і заслуговує більш відповідальних ролей. Новий артист труппи п. Вороний виступав для першого дебюту в ролі Хоми (горбатого). Трудно назвати цей виступ зовсім вдлмам. Були місця ширі, підкупають, але тільки в діалогах; монологах артист промовляв дуже різко, в нервовій декламацийній формі, з неприємними вигуками. Хотілось тут чути більше сердешности, безпосередности (3 дія; моволог „Дала бровенята“). На сцені п. Вороний поводиться вільно, певно і, що можна поставити за великий плюсь, це те, що хоч він новий артист у труппі, про те не вбивався з ансамблю. Голос у п. Вороного—вібраціонний і дає багатий матеріал для сцени. Важано було б побачити артиста і в інших відповідних його хастові ролях.

— Заборона „Співочого товариства“. Драмаична цензура не дозволила до вистави нову пьесу В. Виниченка „Співоче товариство“.

— „Українські вечерниці“ в Н'ю-Йорку. В роковини асуданія „Вільного Українського Т-ва Київ“ в Н'ю-Йорку 1 октября 1910 р. українці впорядкали „вечерниці“. Програма була така: 1) „Сватання“, жарг на 1 дію А. Чехова, в перекладі Л. Пахарецького; 2) Трагик в примуєві, жарг на 1 д. А. Чехова, в перекладі Н. Трикулевської; 3) хорові співні, декламация; 4) танц. Незабаром цей клуб виставить пьесу „Помста жидівки“. Режисура—В. Чельницького.

ДОПИСИ.

(Од власн. кореспонденції).

С. КАРАПІШИ, київського повіту (ва Київщині). Мунтра. Цікаво, що в Карачихах вже не один рік соїть двохкласова міністерська школа і багально молоді вже вивчили у ній, але не жаль, щось зовсім у нас не видно цивілізаціі. „Потшпная“ муштра алапанувала над усім. Що-суботи школярів виводять на плац і одставний унтер муштрує їх. До вподобі муштра і вчительці нашой школи. З плацу вона перенесла муштру і в свій клас. Перед кожним уроком, ця вчителька, як входить, любить, щоб всі встали, як один.

— Пилипе!—озвалася вона нарешті,—гей, Пилипе!
Пилип уже був коло своєї хати, почувши, що його кличе якийсь хриплий голос, він обернувся.
— Чого?—спитав він.
Марцеля підійшла до його. Обличчя її було перелякане, блідовато-сине.
— Знаєте, Пилипе,—почала вона,— знаєте що?... вил... Павло, нбти то ваш дівер... його отруєно!...
— Що?—скрикнув Пилип.
— Хрест святий побив би мене—присянула стара.—Не кажіть тільки нікому, що то я вам розказала, бо ще й мені біла буде... Отрути йому у їжу всипано... не кажіть тільки нікому, що від мене це почували... на Бога прошу я вас, не кажіть!...
Пилипа враз мов світлом осияло. Давно вже він чув, що Франка якесь злочинство зробить, що вона на всяке лихо здібна. Еге ж. Звідки ж би на Павла така нагла хвороба нашла? Правду каже Марцеля, чисту правду!
Він ухопився за голову. Аж закипіло в його на серці, що таке злочинство сталося, а з другого боку аздав він, що тепер уже Павло сам перевіряться, яку гадину пригрів собі і їм на лихо.
Бискавкою майнула йому думка про тюрму, суд, Сібір. До тюрми її посялять, у Сібір зашлють і всі вони визволяться від неї.
Він повернувся на місці, відштовхнув Марцелю і навпрямки городом, через тин, попер що-духу на Павлів двір, прожомом усковив у хату.
Там тепер було тихо; всі сиділи мовчки.
— Он що!.. Он які!..—скрикнула Пилип.—Знай же, Павле, що тебе отруєно! Жінка твоя отрути тобі дала! Чувши?
Павло почув добре. Він здрігнувся всім тілом, підівся з подушок, сів на постелі, несамовитими очима подивився на Пилипа і прохрипів:
— Га?
— Отруїла!—сказав знов Пилип.—Отрути тобі в їжу всипала!
Видя і Уліана заламали—руки, а потім

ухопилися за голову. Видя підскочила до хворого.
— Ів ти сьогодні що?
Павло, знесилений, знов упав на подушки.
— Ів,—тихо відрік він.
— А що ти їв?
— Крупник, куліш,—прошепотів він.
— А де він?—заметушилася по хаті Видя.
Уліана, тяжко дихаючи, з переляканним видом, підняла з землі горничку з кулішем і з ложкою, що була в йому.
— Ось я його тут поставила, як треба було роспалювати у печі...
Пилип, з розплатаною чуприною, стояв на порозі, а очі його, перелякані, роздівлялись по всій хаті; у темних сінях через одчинені двері виділявся Данило, також блідий і переляканий та четверо малих дітей, що збились у купку, дивуючись на той незвичайний крику й метушню... Видя піднесла горничку з кулішем мало не до самого носа хворому:
— Цей куліш ти їв?
Павло мовчав і тільки страшним, диким поглядом водив по хаті; він подивився на відчинену Франчину скриньку та на спідницю, що лежала долі коло неї, він побачив невеличка папірець, що люде ногами при тій метушні висунули на середину хати; він щось собі пригадав і залплюючи очі, Груди його важко і високо підіймались, але він стиснув уста і не промовив ані слова.
Даремно Уліана і Видя кричали йому свої запитання у саме вухо, даремно спілали його за сорочку й руки; він лежав нерухомий, як колода, обличчя його посиніло, чоло було мокре від поту, а очі й уста шільно закриті.
Тільки по тяжкому відділху знати було, що він ще живий; а жінки, знаючи тепер, що він помирає не від хвороби, а від отрути, почали хреститися з жахом і потику промовляли молитви.

(Далі буде).

